

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 62. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992360001712/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

tørre Lyd uden nogen Efterdønnen; de lignede ligesaa mange isolerede Skrig i den almindelige Tavshed. Saa sank Alt tilbage i den fuldstændige Stilhed, som om Lyden selv havde ophørt at eksistere, og som om den Egenskab ved Legemerne at de lyder og klinger var afskaffet i Altet. Aldrig kendes Tavsheden i de larmende Dale; det er kun paa de kolde Højder, at Ubevægeligheden hersker, denne stadige Højtidelighed, som ingen Tunge kan udtrykke og som Indbildningskraften ikke naaer. Uden de Erindringer, Mennesket medbringer fra Sletterne, vilde han heroppe ikke kunne tro, at der udenfor ham gaves nogen Bevægelse i Naturen; selve Skyernes Bevægelse synes ham uforklarlig; ja lige indtil Taagernes Forandringer synes de ham blivende selv under Forandringen. Da ethvert nærværende Øjeblik forekommer ham fæstnet, har han kun Visheden om, at Minutterne følger paa hinanden, men ingenlunde Følelsen deraf. Alt synes ham evigt stivnet. Jeg vilde ønske, jeg havde bevaret sikrere Erindringer om mine Sansninger i hine stumme Egne; Indbildningskraften kan i det daglige Liv neppe genkalde sig en Rækkefølge af Tanker, som alle Omgivelser synes at fornægte og bortstøde. Men i saadanne energiske Øjeblikke er man ikke i Stand til at sysle med den Tid, som kommer, eller med andre Mennesker, kan ikke nedskrive Notitser for den og for dem. Man tænker da ikke med Henblik paa en kunstig Vedtægt eller paa den Ære, man vil høset for sine Tanker, ja ikke engang med Henblik paa det almene Vel. Man er mere naturlig, man grubler ikke for at benytte det nærværende Øjeblik, man kommanderer ikke sine Ideer, man kræver ikke af sin Aand, at den skal fordybe sig i et Stof, opdage skjulte Ting, sige Noget, som ikke før har været sagt. Tanken er ikke mere aktiv og regelbunden, men passiv og fri. Man drømmer, man hengiver sig, man er dyb uden Vid. stor uden Begejstring. energisk uden Vilje.»

Man ser ham, denne Lærling af Jean-Jacques, den energiske uden Vilje, thi Ordet passer paa Obermann, siddende ensom i Jean-Jacques' Natur. René havde udvidet Kresen af Naturindtrykkene. Istedetfor en Sø i Schweizeralperne, nogle Lunde og Skovbuketter, hvormed vi begyndte i *La nouvelle Héloïse*, gav René og *Atala* os de kolossale Urskove, Kæmpefloden Mississippi og dens Bifloder, den tropiske Natur i dens hele lysende og skrigende Farvepragt, dens blændende og duftende Overdaadighed. Denne Natur svarer til en Figur som René. I denne

Natur havde Chateaubriand landflygtig flakket om, og dens Præg tog han med sig. I Bjergnaturens øde Tavshed og Stumhed er Obermann paa sin Plads.

Udenfor Livet, der hvor Livet glipper, føler han sig hjemme. Kan han da holde Livet ud? Eller vil det gaa ham som Werther, at han en Dag kaster det fra sig?

Han gør det ikke, han søger sin Styrke i en stor Beslutning; én Gang for alle giver han Afkald paa Nydelse og Lykke. «Lad os,» siger han, «betragte alt det som betydningsløst, der forsvinder og forgaar, lad os i Verdens store Spil søge en bedre Lod. Af vore kraftige Beslutninger alene vil måske en eller anden Virkning vedvare.» Han vil da vedblive at leve, men naar han beslutter sig til ikke trodsigt at lægge Haand paa sig selv, saa er det ikke af Ydmyghed, men i Kraft af en endnu højere Trods. «Mennesket er forgængeligt,» siger han, «det kan være, men lad os gaa tilgrunde under Modstand, og hvis det store Intet er os forbeholdt, lad os da ikke handle saaledes, at dette kan synes en Retfærdighed.»

Men længe varer det, inden Obermann kommer til denne Ro. Mange lidenskabelige Indlæg leverer han til Fordel for Berettigelsen af Selvmord, og man maa ikke undres over dette, thi Selvmords-Farsoten i Literaturen er endnu et af de Kendetegn, jeg har omtalt paa Individets Løsgivelse. Det er en af Formerne, den fornægtende og den grundigste, for Personlighedens Frigørelse og Løsrivelse fra hele den Samfundsorden, i hvilken den fødtes ind. Man betænke ogsaa, hvad Agtelse for Menneskelivet hine Tider kunde fremkalde, i hvilke Napoleon aarlig ofrede sin Ærgerighed Blodofre i tusindvis. «Det er en Forbrydelse,» siger Obermann, «det hører jeg overalt, at forlade Livet; men de samme Sofister, der forbyder mig Døden, udsætter mig for den eller sender mig i den. Det er en Hæder at give Afkald paa Livet, naar Livet er godt; det er Retfærdighed at dræbe Den, som vil leve, og den samme Død, som det er Pligt at søge, naar man frygter den, den skulde det være en Forbrydelse at tilføje sig selv, naar man ønsker den. Under tusinde Paaskud, snart spidsfindige, snart latterlige, leger I med min Tilværelse, og jeg alene skulde ingen Rettigheder have over mig selv! Naar jeg elsker Livet, skal jeg foragte det; naar jeg er lykkelig, sender I mig i Døden, og naar jeg vil dø, forbyder I mig det og paa-byrder mig et Liv, som jeg afskyr.»